

העורך הראשי:
אריה אבנר

ראש המערכת:
שלום כהן

עורך משנה:
דוב איתן

עורך כתוב:
סיריני סגל

כתב בכיר:
אריה אבנר

חברי המערכת:
משה ברנרדיו, שיינץ נדור, גילוי גליון, רוברט הרמן, רודף הרמן, רותם ורד, אברהם חרמלי, איסר שאביב, אלכס מביס, אביבה סגל, עמנו קינן, שלמה קרו.

רחוב גליקסון 8, תל אביב, טלפון 26785.
ח' ד' 136 מען למברקים, עולמפרט.
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
דפוס משה שמש בע"מ, ת"א, טל 62259.
ההפצה: דוד טופל ובניהו, תל אביב.
המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות.

העתון הנקרא ביותר במדינה

צ"י צ"י

השבוע מלאה השנה השמינית מאז נולדה המערכת הנוכחית של העולם הזה. הוציאה את הגליון הראשון שלה — מס' 651 — בערב פסח, 1950. בשנה השמינית זו זכה העולם הזה למחמאות הקיצוניות ביותר דהקא מידי אויביו. הם גייסו את כל האמצעים האפשריים, במאמץ עליון להשתיק את קולנו. כל כליה הנשק הוטלו עליהם לתוך המערכה. בצורה זו הביעו את הערכתם הכנה להצלחתנו. בראשית השנה נעשה ניסיון זדוני להוכיח לקהל כי שבועון זה הוא בטאון קומוניסטי-ראשי-הממשלה עצמו סיפר בסוד לראשי-מפלגות כי השגרירות הסובייטית היא המממנת אותנו-בטאון-ירושלם, שהוקם במיוחד למטרה זו. צעק בכל כוחו שאנו הסוכנות הראשית של כריסטיאן בארץ — ושאנו מנהלים באותה שעה מחתרת פאשיסטית של מלכות ישראל ורשת ריגול של גמאל עבד אל-נאצר.

זה היה בקיץ. בסתיו באה פרשת אלי תבור — שלב חדש בהפעלת שיטות-אלימות נגד המערכת. תחילה מצד מנגנון-החושך, ואחר-כך מצד המשטרה. ויכוח סוער נערך על שבועון זה בכנסת, ושני עורכיו נאסרו והובאו בפני שופט. עד היום לא הוגש נגדם שום משפט. בחורף נעשה הניסיון הגדול לזרוק אותנו לכלבים. ראשי-הממשלה ורוב חברי ממשלת ישראל לקחו חלק בהפגנה ציבורית גדולה נגד עתון זה. והתוארסון הלאומי הקדיש לנו מחזה מיוחד.

כך זה לא הועיל. בסוף השנה השמינית חזק העולם הזה מפני שהיה אי-פעם. אימון הציבור בטהרה כהותית נשאר מוצק. גם מערכת ההשמצה וגם המחזה נכשלו כשלון מתפיר. התוצאה היחידה של מאמצי אויביו היתה להפוך את העולם הזה לגורם ציבורי מרכזי במדינה. כיום שוב אין מנהיג בארץ המרשה לעצמו להתעלם מכוח זה.

לעיתים עולה על דעתי כי אויביו טועים במקום אחד. אילו רצו באמת להצליח במאמציהם נגד העולם הזה, היו צריכים להתיעץ עם המומחה העיקרי בשטח זה. מומחה זה — הרי זה אני עצמי. איש אינו מכיר את העתון הזה כמוני. ואני מוכן בהחלט להעמיד את נסיוני לרשותם.

הבה ננסה לעשות זאת עכשיו וניגש נא לספל בבקשה ללא התרגשות, כמו במיצע צבאי. המטרה שהצגתם: לחסל את העולם הזה. בסדר. איך עושים זאת?

נעין נא תחילה בכל האפשרויות. האפשרות הראשונה היא דרך האלימות, אפשר להרוג את העורך, או לחסוף את העובדים, או להניח עוד פצצה במערכת, או לשרוף את הקיוסקים המוכרים את גליונות השבועון. רוב השיטות האלה כבר נוסו בשמונה השנים האחרונות. הן לא הועילו. מרוע? העולם הזה אינו עומד על איש אחד. אפשר לחסל אדם, אבל הדבר לא יחסל את העתון. פיצוץ במשרד המערכת לא ימנע את הופעתו, הסיפתו של עובד כבר התקמה פעם ביוזמיה. וכאשר ניסה אבא חושי, בשעתו, להכריח את בעלי הקיוסקים בחיפה להפסיק את מכירת העולם הזה, נמכר העתון מתחת לדוכן, בכמות כפולה, במחיר לירה לגליון ומעלה. דרכי אלימות אינן יעילות בישראל. זוהי ארץ קטנה, והקהל משכיל למדי. שום סוד אינו נשמר בה לזמן רב. מבצעי האלימות מתגלים תמיד. ובסופו של דבר, התוצאה היחידה היא לעורר את אהדת הקהל לקרובי ההתנקשות.

עצם שיטת הפגיעה לא תשנה מאומה. אפשר תמיד למצוא מסורף, או פרובוקאטור, שיגשה את העבודה השחורה. אפשר אפילו לתפסו ולהעמידו לדין. אך בפשע פוליטי, טבעו של אדם נאור לשאול: מי היה מעוניין בו? וסוף המעשה לפגוע בעושי.

ישנה גם מיגבלה נוספת. מדינה זו חיה על כספים זרים — כספי העולם היהודי וכספי הממשלות הזרות. העולם נעשה קטן מאד. למרות שממשלת ישראל פיתחה שיטות יעילות מאד להשתתק ידיעות בלתי-יעילות לה בחוץ-לארץ, הרי יש להשתתק לו ושבירת התעלות העולמית רגישה מאד לכל גממה לחסל את חופש העתונות. סופו של כל מינון כזה לעורר סערה בחוץ-לארץ.

הריון הארגוני אינו פרוץ, כרה לעצמו את הקבר ברגע סגור — בטכסיס מיומני מחוכם — את העתון זה פנתה. רודן אמריקאי אחר, השליט הברזילאי האתאס, נאלי להתאבד אחרי שאנשיו התנקשו בחיי עורך עתון. המשטר הקיים בתורכיה החל מתנדנד מאז ניסה לחסום את פי העתונות החופשית.

בימי פרשת תבור אנו נמנעו בקפדנות מכל ניסיון לעורר את דעת-הקהל העולמית. נכל זאת הגיע שמע המקרר לכל העתונות היהודית בעולם. כשבאתי ללונדון מצאתי שהפרשה כבר הפכה שם לשיחת-היום. העולם הזה הפך, איך שהוא, לשם ידוע במקומות רבים בעולם. כמה מדעותיו עוררו ענין רב במשרדים חשובים. כל פגיעה רצינית בו סופה להכות גלים בעולם, ולזעזע את דעת-הקהל היהודית לפגוע בצמרת הישראלית במקומה הרגיש ביותר: בקופת השנור.

לכן חוששני שיש להוריד את שיטות-האלימות מסדר היום. אין היא יעילה.

אחרי חיסול אפשרות זו, יש לשקול אפשרות אחרת. שמא אפשר להרוס את העולם הזה באמצעים כלכליים?

גם כשטח זה כבר נעשו ניסיונות רבים. העולם הזה מוחרם רשמית על-ידי כל המנגנונים הממשלתיים, הממיינים עתונים בסיסיות. אין הוא מונח בשגרירויות ישראל בחוץ-לארץ, או באולמי התרבות של צה"ל, או בתררי-הקריאה של המשטרה. מפעלי ההסתדרות, זמרכים בידיהם את רוב ההון, אינם נותנים לו מודעות.

בצורה זו הוטל על העולם הזה קנס המגיע למאות אלפי לירות בשנה. מכיון ששום גורם ציבורי או פרטי אינו תומך בשבועון זה מבחינה כספית, קיח יומי חרם שהוא יערער את קיום השבועון.

לא די בזה. מאות אלפי לירות של הציבור, מתוך קרנות גלויות וסודיות, הוקדשו להקמת מתחמים-כתיבול לעתון. הון רב הושקע בבטאונים ישנים וחדשים, מהם קיח

שירידו את ראשו. לאחרונה אף הכניס ראש-הממשלה משום-מה לראשו שאפשר לפגוע בנו על-ידי הוצאת שבועון-רדיו על חשבון משלם-המסים.

כל החשבונות האלה מוטעים מיסודם. שום שבועון רשמי או מוססה לא יתחרה בעולם הזה, כי שום שבועון כזה לא יהיה מסוגל לומר את האמת. ואילו הלחץ הכספי אינו מסוגל לערער את הבסיס הכספי של העתון, מסיבה פשוטה מאד.

העולם הזה מתבסס על אלפים רבים של קוראים, הסבורים כי קיומו חיוני לבריאות החיים הדמוקראטיים במדינה. מחנה זה אינו כולל רק את הקוראים המסכמים דחקא לכל דעותינו, או אפילו לרובן. הוא כולל אלפים רבים אחרים, המתנגדים לדעותינו, אך זיוודעים כי עתון רציני, אחראי ואמיץ-לב הוא תריס בפני מגמות של רודנות ושחיתות.

אנשים אלה ישלמו כל מחיר הדרוש כדי לקיים עתון זה. הם משלמים כיום חצי לירה. במקרה הצורך ישלמו לירה, שתי לירות ואף חמש לירות. כל עוד קיימת מסיבב לעתון אחירה רוחנית זו, לא תהיה שום תועלת בשום לחץ כלכלי.

לכן נעשה הניסיון לשבור את האימון הציבורי לעתון. בכנסת, בעתונות, בתיאטרון ובכל-פה התנהלה ומתנהלת מערכת-השמצה טוטאלית, כללית ומתמדת.

אמרו שאנו פאשיסטים, קומוניסטים, סוכני הערבים וסוכני שונאי-הערבים. אמרו שאנו טיפוסים פליליים ופסיכופאטים. אמרו שאנו מכרנו את נשמתנו לשטן, שאנו מנסים לסחוט כספים מקרבנות חפים מפשע, שאנו גובים שוחד ודמי לאי-חרך.

התוצאה? אפס. למרות הסכומים הגדולים שהושקעו בניסיון זה ללכלך את שמנו, לא התערער אמון הקהל. כמו בלעם המנות, נוכחו הממייצים לדעת שבמקום לפגוע בנו, עזרו להסביר מה יפים אהלי העולם הזה.

מדוע? מפני שהקהל אינו מטומסס. הוא קורא את השבועון, גליון אחרי גליון, בחון את הכתוב ושואל את עצמו: מי כותב דברים אלה? האם הדברים מעידים על כוונה לפגוע במדינה, או שמקורם בשאיפה כנה לעזור למדינה? האם היו רודפי-כצע שפלים מעיינים להתגרות בראשי מנגנונים אדירי-כוח, המחזיקים בידיהם מנגנון עצום של בילוש? האם לא יכלו לחיות חיים נוחים יותר, ולהתעשר בדרך קלה יותר, אילו התחנפו לשלטון ועשו את מלאכתו?

מכיון שהתשובות לשאלות אלה כל כך ברורות, לא עזרה ההשמצה. אפילו בחוגים המתעבים את סגנון שבועון זה, או המתנגדים בחריפות לדעותיו, לא מצאה לה אחיזה. בסוף השנה השמינית לקיום מערכת זו, בשנה ה-50, היא כוללת רבים מן האינטליגנציה ציבורית שאין לה ביטוי גלוי, אך שכוחה בשעת-הצורך גדול מאד.

מי שרוצה לחסל עתון זה חייב לשאול את עצמו תחילה: במה בעצם כוחו באיזו צורה הוא משפיע?

נורם-היכוח הראשון הוא התפוצה ההמונית. אין בארץ עתון הנקרא יותר מעתון זה. למעלה מחצי מיליון איש רואים את שעריו, קרוב למאה אלף איש נוטלים לידיהם את הגליון ומעיינים בו, ולפחות 50 אלף איש קוראים את כולו, מן העמוד הראשון ועד האחרון. כאשר העולם הזה אומר משהו, הארץ כולה שומעת.

הגורם השני הוא הרבב ציבורי-הקוראים. תפוצת עתון זה מכסה את כל האינטליגנציה הצעירה בארץ — למעשה את כל הרופאים ועורכי-הדין, קציני הצבא והמשטרה, המהנדסים והפקידים, שגדלו בארץ זו, ושלא עברו את גיל ה-50. היא כוללת רבים מן האינטליגנציה הקשישה יותר, וכמעט את כל תלמידי האוניברסיטות, הסניגור והכיתות העליונות של בתי-הספר התיכוניים. במלים אחרות: כל השיכבה הקובעת כיום את האקלים הרוחני של המדינה — ושתקבץ אותו מחר.

נוספים אליה כמעט כל קוראי העברית בחוץ לארץ — ישראלים, יהודים ואפילו כמרים נוצריים.

הגורם השלישי הוא היחס הנפשי. התפוצה לבדה לא היתה מועילה, אלמלא האמינו כמעט כל הקוראים ביושר כוונתנו ובטהרה גישתנו. לגבי כל הקוראים האלה, דברי עתון זה הם אמת, פשוטו כמשמעו. הם יכולים לקבל דיעה מסוימת של העתון או לחלוק עליה. אולם הם בטוחים כי כותבי המאמר עצמם מאמינים בצדקת דבריהם.

הגורם הרביעי סמוי יותר. אין ציבור בארץ המאמין לעתון זה יותר מציבור העתונאים, למרות שעתונאים רבים שונאים אותו שנאת-מיתה וקופצים על כל הודמנות לנגח או נגדו. יזעיה קטנה המתפרסמת היום בהעולם הזה, קרוב לחזאי שנתפוך מחר לייזעה גדולה בעתון היומי. כשהעולם הזה מעלה נושא מסוים על סדר היום, שום עתון אחר אינו יכול להשתיק אותו. במקרים בלתי-ספורים הספיקו כמה שורות בעתון זה כדי להפך קשרי-השתקה שהושג במאמץ קשה על-ידי המעוניינים. כך משפיע העולם הזה לעתים קרובות גם על תוכן העתונים האחרים.

זהו כוחו של העולם הזה. אם ישאלונו: "כיצד לחסל אותו?" אצטרך להודות, לפי מיטב הבנתי, שהדבר אינו קל.

במשך שמונה שנים עמלו ראשי השלטון להפוך עתון זה לחלק חיוני מנוף המדינה. אי-אפשר לחסלו בין לילה. אבל אפשר לצמצם את כוח-המחץ שלו בהדרגה.

הנה כמה מעצות לאויבי העולם הזה:

ראשית: מהרו לתקן לקויים כאשר הם מתגלים. אם תפטר הצמרת מרצונה כל פקיד שייחפס בשחיתות, לא יהיה צורך במערכות ציבוריות גדולות נגדו. הציבור יחדל מלהתעניין בפרשות שחיתות, והשפעת העולם הזה בשטח זה תקטן בהרבה. הוא הרין לגבי כל תופעות הרודנות והשירות האחרות.

העולם הזה גילה את אופיה של צמרת המשטרה. בית-המשפט אישר את עיקר גילוייו. חשבתם שתהיו חכמים אם תמשיכו בכל זאת לתת גיבוי לאנשים המואשמים, כאילו לא קרה כלום. קהיתם להוכיח שמערכת העולם הזה לא הועילה. אולם הוכחתם את ההיפך: שיש צורך להגביר את המכשירים הלוחמים נגד השחיתות, ולהרחיב את המערכת.

שנית: הפסיקו את הניסיון הטפשי להטיל חרם על עתון זה, מאחר שאינכם מסוגלים לחסלו. אינכם יכולים למנוע בעד אינפורמציה שלילית מלהגיע לעתון. מתנגדיכם ידאגו לכך, לעומת זאת אתם מצליחים בהחלט למנוע בעד אינפורמציה חיובית מלהגיע אליו. בקיצור, דבריו האנגלים: אתם חותכים את אפכם כדי להרגיז את פניכם.

אילו נתתם להעולם הזה גישה חופשית למקורות האינפורמציה, היה עתון זה מצליח לתאר בהרחבה רבה יותר את המעשים הטובים הנעשים בארץ, וממילא היתה התמונה המשתקפת בעתון מאוזנת הרבה יותר. וזה יהיה, קודם כל, לטובתכם.

שלישית: הפסיקו את המאמצים האחיליים להשתיק עתון זה על-ידי חקיקת חוקים חדשים, או בדרכי האלימות וההשמצה. כל עוד יופיע בארץ עתון בלתי-תלוי, יהיה מסוגל להגיד את דברו לקוראיו — אפילו יצטרך להסתת או להערים על צנזורה פוליטית.

שתישק. זאת הרוח בימי האנגלים. אם אי-אפשר יהיה להגיד את הדברים בפה מלא, יתחיל הקורא לקרוא בין השורות. ואילו מעשי-השירות, שאינם משיגים את מטרם הסופית, רק מגבירים את כוח העתון.

אי-אפשר לחסל עתון זה, מבלי לחסל לחלוטין את כל חופש העתונות בארץ. אינכם מסוגלים לעשות זאת, כל עוד אתם תלויים בתמיכת היהדות העולמית והמדינות הזרות. ומאחר שאתם נאלצים לסבול את קיומו של עתון זה, יהיה זה הרבה יותר פיקח מצדכם ללמוד לחיות עמו בשלום, להוריד את מתח המלחמה בו ולהתייחס אליו כאל רעה שבהכרתה יתכן שעצה זו לא תמצא חן בעיניכם. אולם האמינו לי — היא כנה.

אחרי ויכוח זה עם אויביו (שגם הם קוראים נאמנים מאד של עתון זה), הרשה לי לחזור אליך, קורא יקר.

עברנו בשנה זו כמה הרפתקות ביחה. אם ניצחנו, שנינו ניצחנו. ואחרי שהעפנו ביחד מבס קצר אחורה, שוב נפנה את מבטנו אל העתיד. תפקידים חדשים, מבחנים חדשים, מחכים לנו — לשנינו.